

Elevernas röst om studiero, trygghet och kränkande behandling

Anooshé Ghodsi, jurist BEO och Cecilia Ledberg Buhlin, projektledare Skolenkäten

”Jag gick hem och åt lunch eftersom jag annars var tvungen att sitta själv i matsalen.”

”En eller två veckor gjorde dem ingenting för dem visste att lärarna hade koll på dem, men dem gav mig några sneda blickar. Sen började det igen.”

Agenda

- Presentation av Skolinspektionen/BEO
- Vad är kränkande behandling och vad måste skolan göra?
- Statistik
- Typer av beslut, exempel på skadeståndsärende
- Domstolsprocesser
- Avslutande kommentarer

Skolinspektionen

Skolenkäten

- Webbenkät för elever, pedagogisk personal och vårdnadshavare
- Underlag för regelbunden granskning av skolor
- Fokus på områden som är svåra att få grepp om genom andra källor, t.ex. trygghet och studiero
- Hittills 650 000 enkätsvar (2010-2015)
- Påståendeform med fasta svarsalternativ

	Medelvärde	Antal	Andel	Anta
1. Veta vad som krävs				
Mina lärare förklarar vad vi ska göra i skolarbetet så att jag förstår	6,7	9	19%	30
Jag tycker det är svårt att veta vad jag ska klara av i skolan (-)	5,7	*		17
Jag vet vad jag behöver kunna för att nå kunskapskraven i skolan	7	11	23%	30

Indexvärde: 6,5

	Medelvärde	Antal	Andel	Anta
2. Stimulans				
Skolarbetet är intressant	6	5	10%	29
Skolarbetet är roligt	4,4	*		20
Skolarbetet stimulerar mig att lära mig mer	5,6	*		32

Indexvärde: 5,4

	Medelvärde	Antal	Andel	Anta
3. Tillit till elevens förmåga				
Mina lärare får mig att tro på mig själv i mitt skolarbete	5,9	5	10%	27
Mina lärare förväntar sig att jag ska göra mitt bästa	8,6	29	60%	16
Jag kan nå kunskapskraven i skolan om jag försöker	8,6	29	60%	16

Indexvärde: 7,7

	Medelvärde	Antal	Andel	Anta
4. Anpassning efter elevens behov				
Jag kan få extraundervisning om jag skulle behöva det	6,7	12	25%	20
Mina lärare hjälper mig i skolarbetet när jag behöver det	7,4	18	38%	22
Skolarbetet är för svårt för mig (-)	6,7	*		**

Barn- och elevombudet

- Barn- och elevombudet
Caroline Dyrefors Grufman
- BEO tar emot och utreder anmälningar om kränkande behandling
- Driver skadestandsprocesser
- Informerar om lagstiftningen och vår funktion
- Samarbetar med andra myndigheter, ombudsmän och organisationer m.m.

Nolltolerans mot kränkande behandling

Vad är kränkande behandling?

Definition enligt Skollagen 6 kap 3 § (2010:800)

Ett uppträdande som utan att vara diskriminering kränker ett barns/elevs värdighet

Vad skolan måste göra

- Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling – 6 §
- Förebygga och förhindra kränkningar – 7 §
- Plan mot kränkande behandling – 8 § www.planforskolan.se
- Anmälningssplikt, skyldighet att utreda och åtgärda kränkningar – 10 §

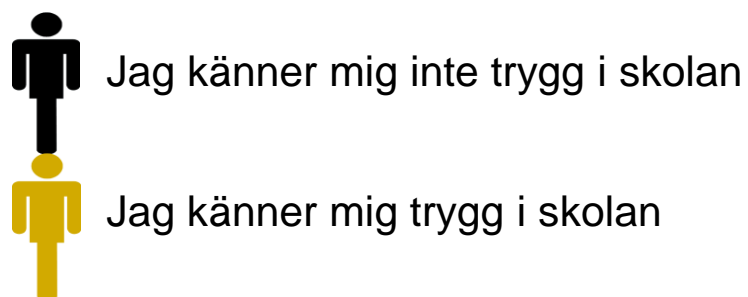
Agenda

- Presentation av Skolinspektionen/BEO
- Vad är kränkande behandling och vad måste skolan göra?

Statistik

- Typer av beslut, exempel på skadeståndsärende
- Domstolsprocesser
- Avslutande kommentarer

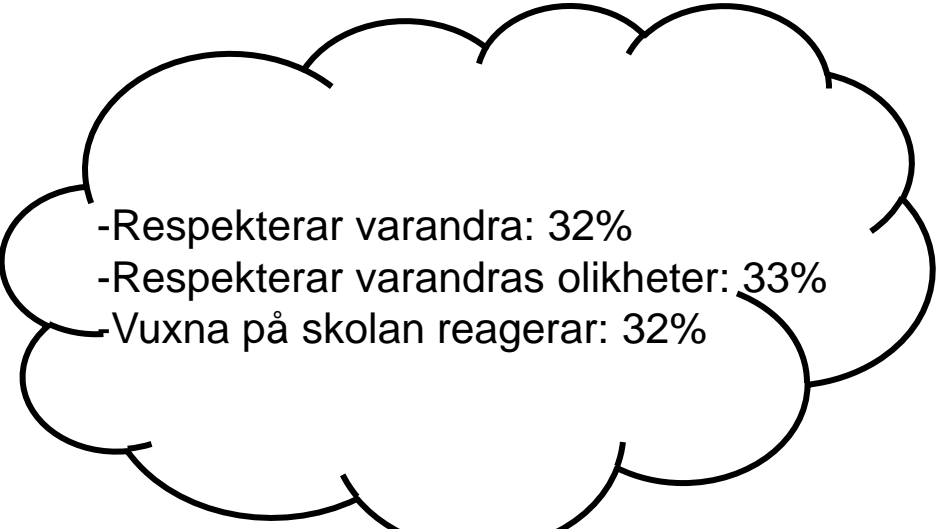
Var tionde elev i årskurs nio känner sig inte trygg i skolan

Andel som inte känner sig trygg:

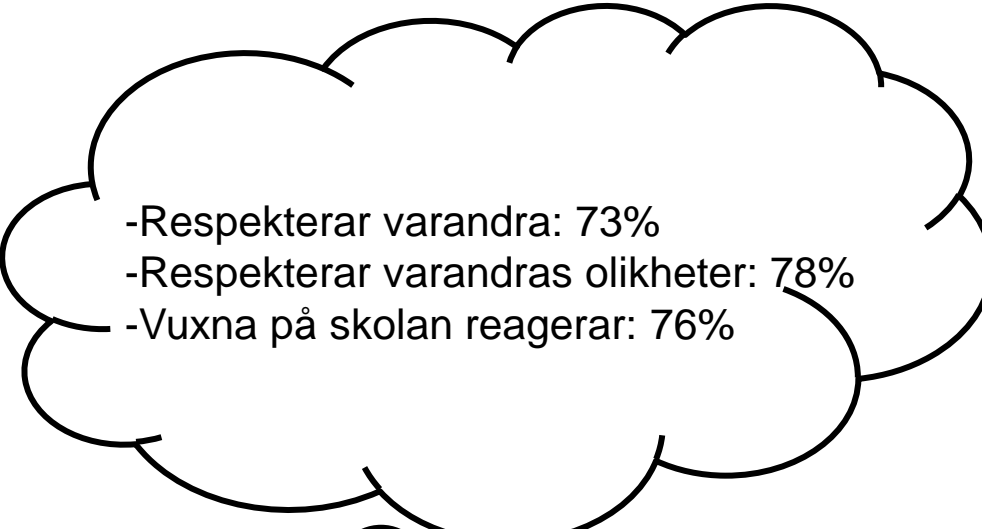
- Åk 5: 7%
- Åk 9: 10%
- År 2: 6%

Källa: Skolenkäten 2014

-
-
- Respekterar varandra: 32%
 - Respekterar varandras olikheter: 33%
 - Vuxna på skolan reagerar: 32%

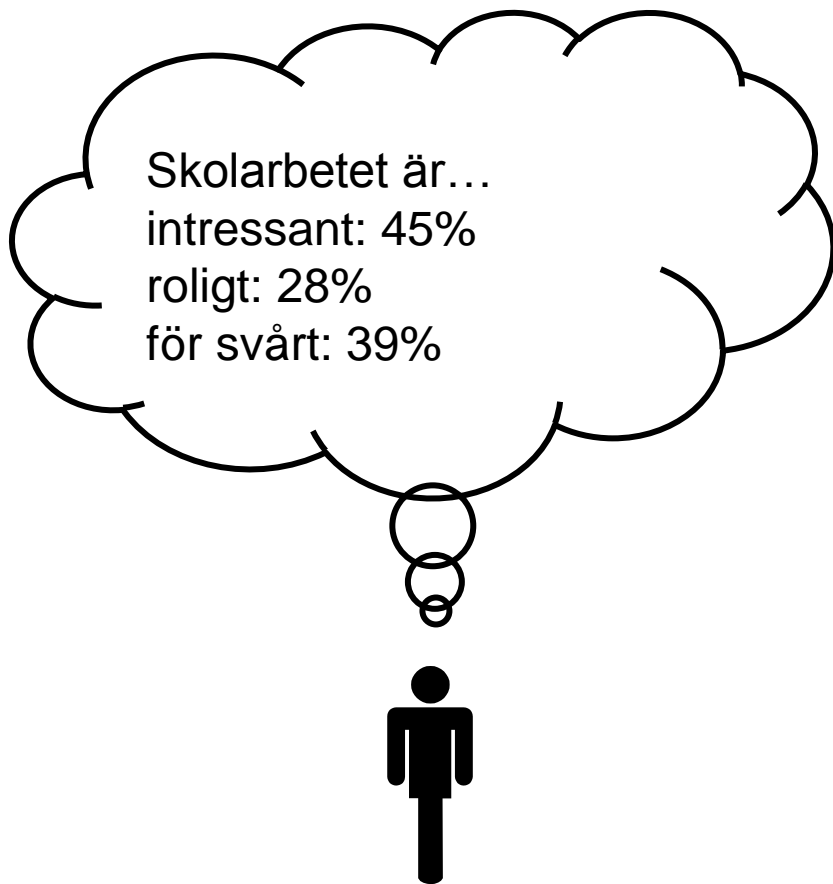
Otrygga elever

-
- Respekterar varandra: 73%
 - Respekterar varandras olikheter: 78%
 - Vuxna på skolan reagerar: 76%

Trygga elever

Källa: Skolenkäten åk 9, 2014

Otrygga elever

Trygga elever

Källa: Skolenkäten åk 9, 2014

Var sjunde elev i årskurs nio är rädd för andra elever

I min skola finns det elever som jag är rädd för
(Stämmer ganska bra/helt och hållet)

I min skola finns det elever som jag är rädd för
(Stämmer ganska dåligt/inte alls)

Andel är rädd för
andra elever:

Åk 5: 14%

Åk 9: 14%

År 2: 11%

Källa: Skolenkäten 2014

Var sjunde elev i årskurs nio är rädd för skolpersonal

I min skola finns det personal som jag är rädd för
(Stämmer ganska bra/helt och hållet)

I min skola finns det personal som jag är rädd för
(Stämmer ganska dåligt/inte alls)

Andel rädd för skolpersonal:

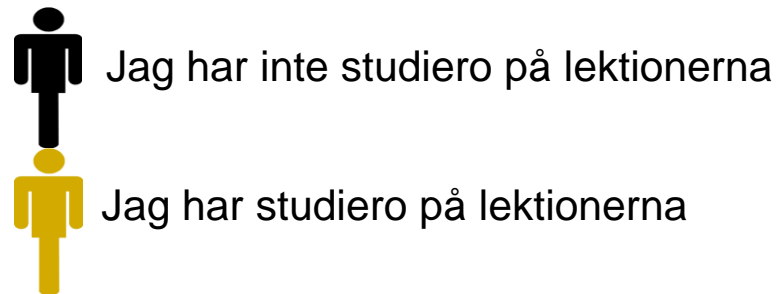
Åk 5: 9%

Åk 9: 15%

År 2: 12%

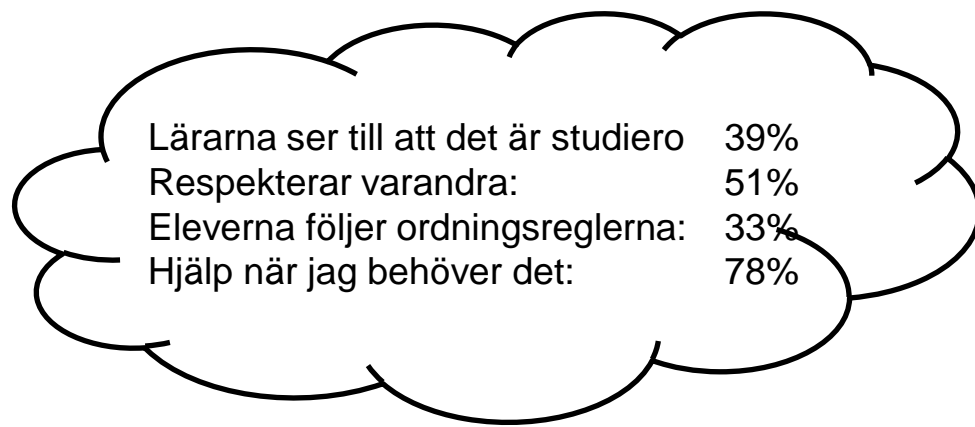
Källa: Skolenkäten 2014

Var tredje elev i årskurs nio har inte studiero

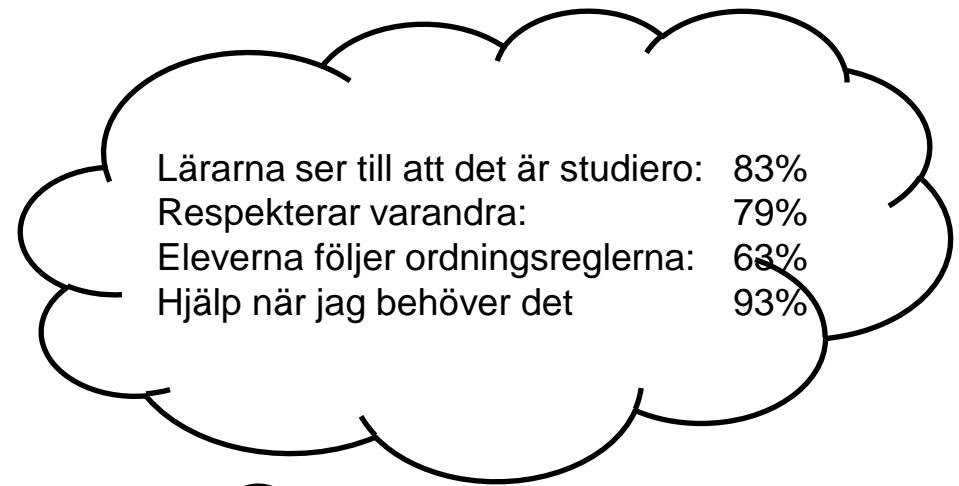

Andel som inte har studiero:
Åk 5: 24%
Åk 9: 35%
År 2: 29%

Källa: Skolenkäten 2014

Jag har inte studiero

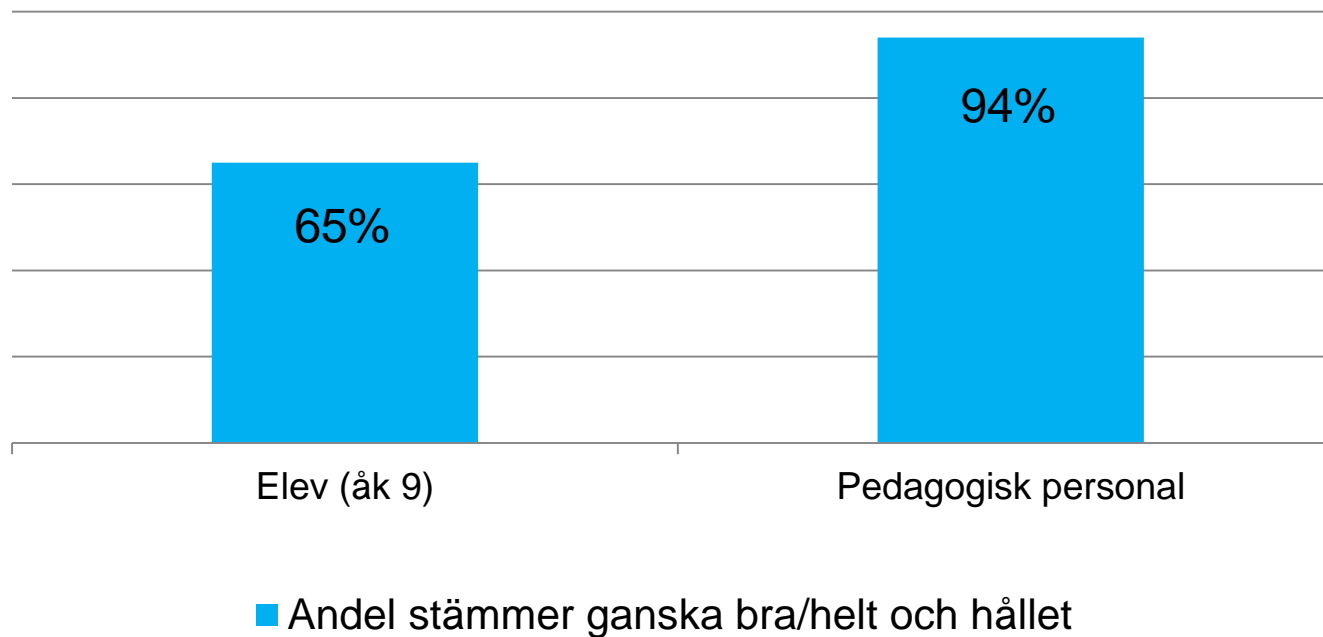

Jag har studiero

Källa: Skolenkäten 2014

Personalen tycker i högre grad än eleverna att skolorna arbetar aktivt mot kränkningar

Skolan arbetar aktivt/målinriktat för att förhindra kränkande behandling

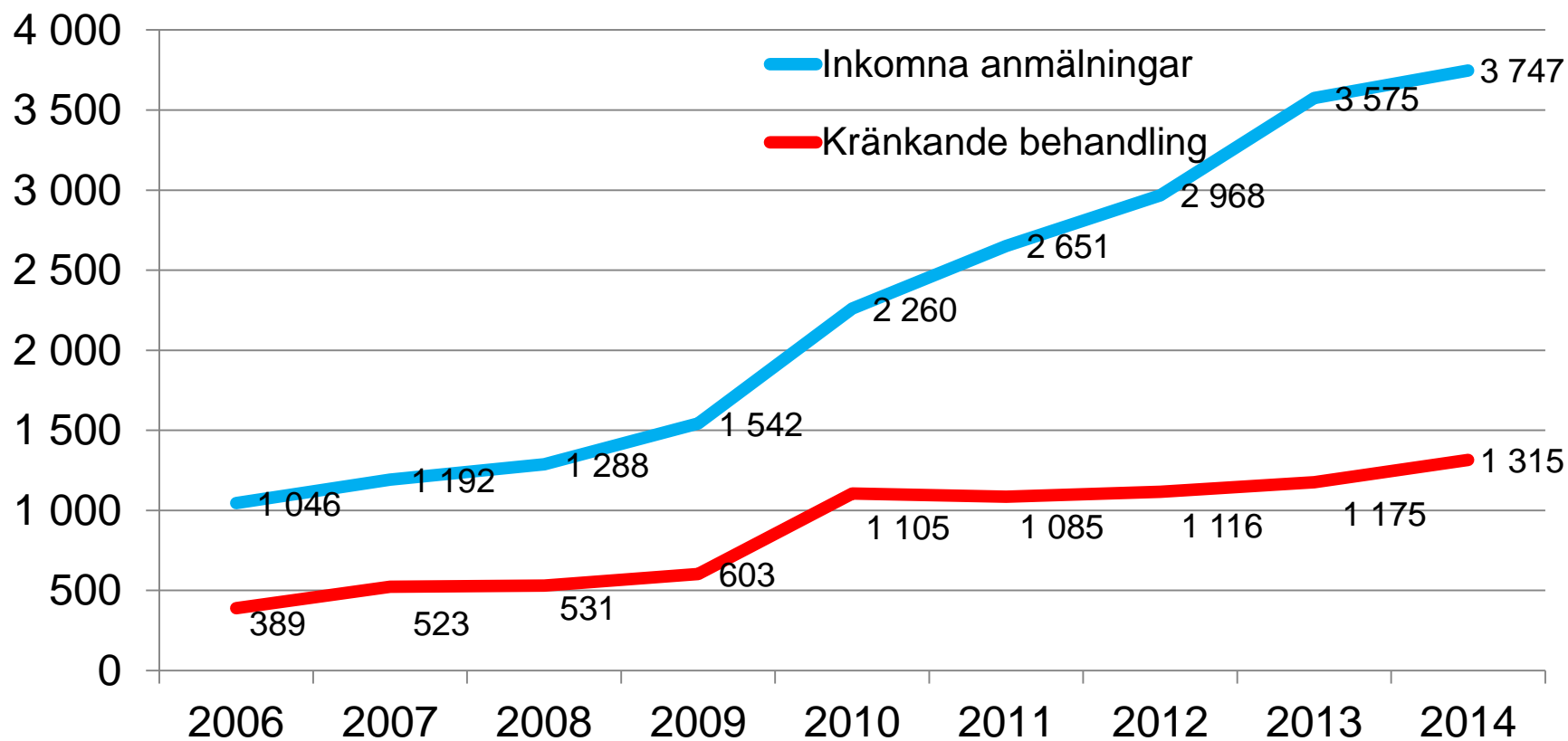
Källa: Skolenkäten 2014

Arbetet mot kränkande behandling är otilräckligt

- I årskurs nio anser 23% att lärarna inte reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt
- I samma årskurs anser 20% att skolan inte arbetar aktivt med att förhindra kränkande behandling
- Trygghet och studiero är den vanligaste bristen i Skolinspektionens regelbundna tillsyn

Källa: Skolenkäten och resultat från regelbunden tillsyn 2014

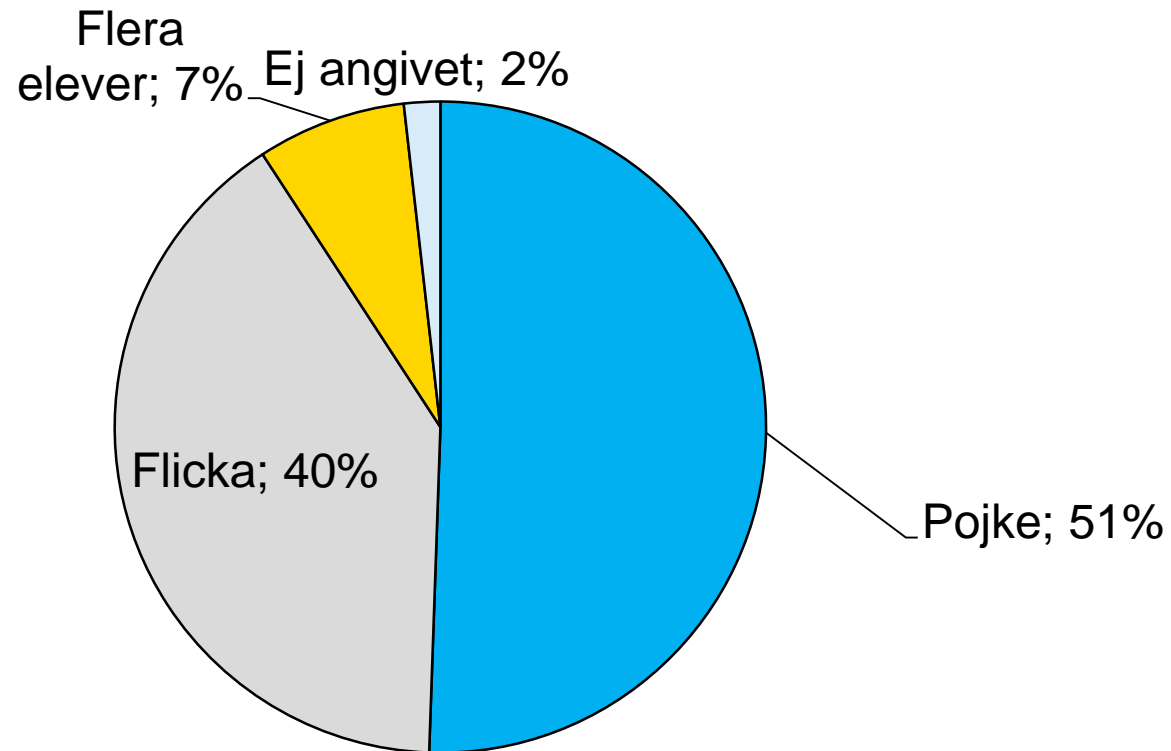
Kränkningar är den vanligaste orsaken bakom en anmälan

Källa: Skolinspektionens anmälningsstatistik

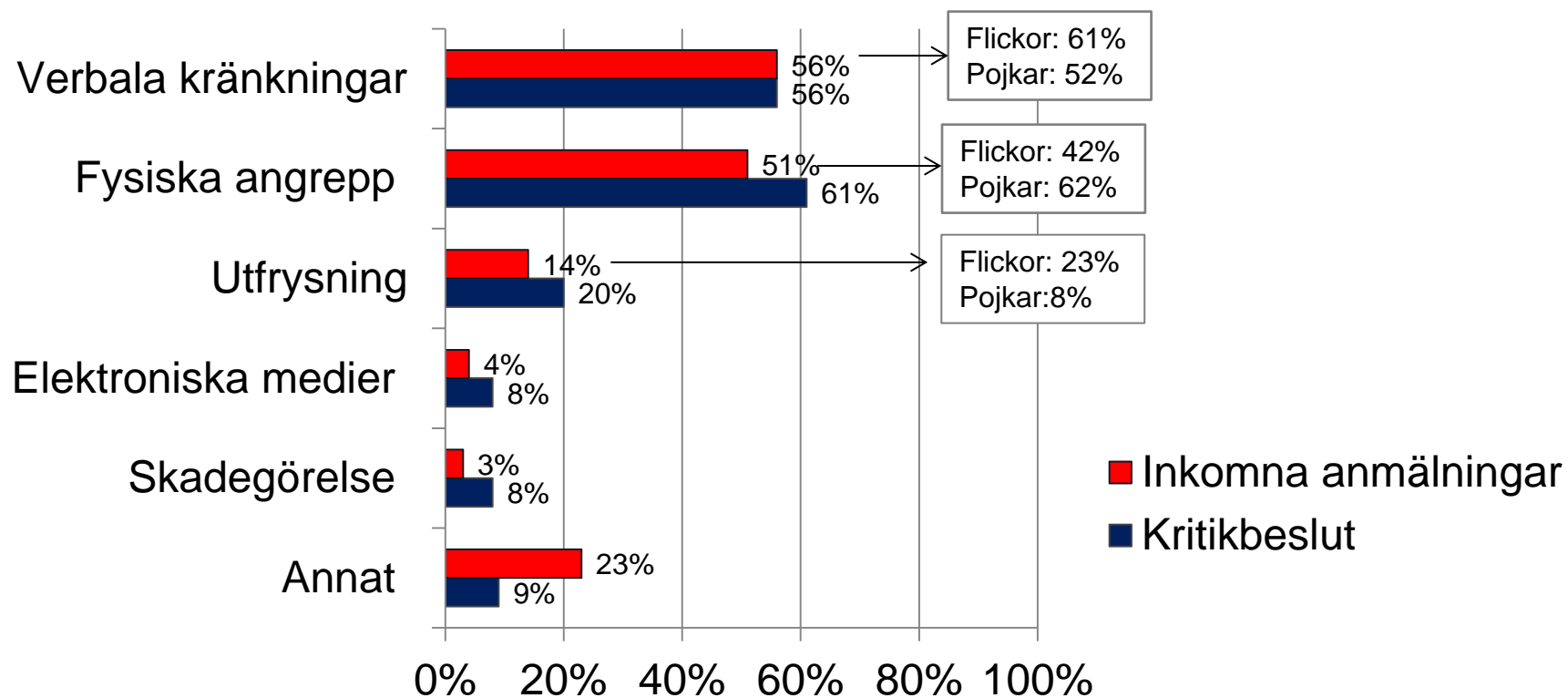
Anmälan om kränkande behandling gäller oftare pojkar än flickor

Inkomna anmälningar 2014 fördelat på kön

Fysiska och verbala angrepp vanligaste orsakerna till anmälan

Andel av anmälningar och av kritikbeslut

*Vid utredning kan fler orsaker framkomma

Typer av beslut

- Överlämning till annan myndighet
 - Avvisning/avskrivning
 - Ingen åtgärd
 - Avstå från ingripa
 - Anmärkning
 - Föreläggande
 - **Skadestånd**
- } *Beslut med kritik*

Skadestånd

BEO har sedan den 1 april 2006 krävt skadestånd i 284 ärenden.

Skadeståndsbeloppen varierar mellan 5 000 kr och 246 000 kr.

- kränkningarnas art och omfattning
- huvudmannens utredning och åtgärder

Skadeståndets dubbla funktion

- kompensera barnet/eleven för kränkningarna
- verka preventivt från överträdelser av lagen

Personalkränkningar

Ett absolut förbud mot kränkande behandling

6 kap. 9 § Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling

Skadestånd

Exempel personalkränkning: Pelle i årskurs 6

Blev ombedd av läraren att lämna klassrummet

Utdragen i fötterna enligt anmälaren

Utförd ur klassrummet genom att bli tagen under armarna enligt läraren

Efter BEO:s samtal med vittne påbörjar huvudmannen en fördjupad utredning –
samtal med andra närvarande elever

Hm vidgår händelseförloppet – dvs att Pelle blivit utdragen i fötterna

BEO konstaterar att lärarens agerande utgör kränkande behandling

skadestånd om 20 000 kr för Pelles räkning

Domstolsprocesser

Totalt 4 st pågående domstolsprocesser, samtliga avser personalkränkningar

13 st domar, 6 mål avgjorda av hovrätten

6 st avser personalkränkningar

7 st avser elevkränkningar

BEO har förlorat 2 ärenden – tillsynsplikten

Personalkränkningar

”Tejpen”

”Örfilen”

”Anna” mot Göteborgs kommun

Tingsrätten

- Anna född 1994 började ht 2005 åk 5 på skolan - slutade den 10 oktober 2006
- Utfrysning. Ensam på rasterna och i matsalen, viskningar, fniss.
- Enligt huvudmannen hade flickan svårt i kamratrelationerna och i det sociala samspelet.
- Tingsrätten ogillade käromålet, ej kränkande behandling och vidtagit åtgärder

Hovrätten

- Syfte - värna principen om alla människors lika värde och allas rätt att bli bemötta med värdighet och respekt
- Utfrysning - kränkande behandling
- Inte rimligt att skolpersonalen genom att undvika att tolka signaler kan förhålla sig ovetande om vad som pågår mellan elever på en skola
- Avsaknaden av plan mot kränkande behandling en stor brist
- Skadestånd: 25 000 kr

”Kim” mot Vimmerby kommun

Tingsrätten

- Kim född 1994 utsatt under hela sin skoltid, ärendet gällde åk 5-7
- Utfrysning, nedsättande kommentarer, slag, hot, knuffar och sparkar, nidsånger
- Enligt huvudmannen hade pojken svårt med sina känslor och hamnade ofta konflikter i lekar
- Tingsrätten ogillade käromålet. Kim hade utsatts dock inte i den omfattning som BEO gjort gällande. Kommunen hade inte brustit i sina skyldigheter eftersom kränkningarna hade minskat

Hovrätten

- Det räcker att visa att det har förekommit en över tiden upprepad kränkande behandling
- Har i begränsad omfattning rört sig om incidenter där Kim startat konflikter. Den samlade bilden tvärtom är att Kim utsatts för kränkningar
- Kommunen vidtagit utredningar och åtgärder men dessa har inte varit tillräckliga då kränkningarna av Kim inte upphörde
- Skadestånd: 95 000 kr

Avslutande kommentarer

- Anmälningarna om kränkande behandling har ökat
- Vad vuxenvärlden gör har betydelse
- Elevens röst är viktig
- Upprättelse
- Den allmänna debatten om kränkande behandling har ökat
- Anmälan startar en process

Vill du veta mer?

- För mer information Skolenkäten, statistik om anmälningar och tillsyn:
www.skolinspektionen.se/statistik
- För mer information om Barn och Elevombudet:
<http://www.skolinspektionen.se/beo>